

Nordisk
Ministerråd

Nordisk samarbejdsprogram for justitssektoren 2023-2024

Indhold

1. Forord	3
2. Indledning	6
3. Prioriteringer	8
4. Samarbejde om EU/EØS-sager og med andre internationale aktører	11
5. Samarbejdets organisation	12
6. Samarbejdsprogrammets evaluering	15
Om denne publikation	16

Denne publikation findes også som en webtilgængelig version online:
<https://pub.norden.org/politiknord2023-702>

1. Forord

Samarbejdet inden for justitssektoren skal bidrage til at opfylde de nordiske statsministrenes vision om, at Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region i år 2030 ([Vores vision 2030](#)).

Det retslige samarbejde i justitssektoren skal medvirke til at fremme grundlæggende fælles principper i nordisk lovgivning i overensstemmelse med det nordiske værdifællesskab. Samarbejdet er også et vigtigt element i det europæiske lovgivningsarbejde og ved gennemførelse af EU/EØS-retsakter og andre internationale forpligtelser.

Samarbejdet i sektoren har et særligt fokus på at fremme demokrati og retssikkerhed, nordisk retsenhed og nytte og at forebygge kriminalitet. Samarbejdet bidrager primært til den strategiske prioritering om et socialt bæredygtigt Norden under Vores vision 2030, men også til den strategiske prioritering om et konkurrencedygtigt Norden.

De 12 visionsmål

ET GRØNT NORDEN. *Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kulstofneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi.*

I 2021-2024 vil Nordisk Ministerråd især fokusere på at:

1. styrke arbejdet med at forske i, udvikle og fremme løsninger, som støtter kulstofneutralitet og klimatilpasning, blandt andet på transport-, bygge-, fødevarer- og energiområdet
2. bidrage til at sikre biologisk mangfoldighed og bæredygtig brug af Nordens natur og hav
3. fremme cirkulær og biobaseret økonomi, bæredygtig og konkurrencedygtig produktion, bæredygtige fødevarer systemer samt ressourceeffektive og giftfri kredsløb i Norden
4. gøre det væsentligt nemmere og mere attraktivt for nordiske forbrugere at prioritere og vælge sunde og miljø- og klimavenlige alternativer med en fælles satsning på bæredygtigt forbrug
5. bidrage til en positiv udvikling i det internationale miljø- og klimasamarbejde,

blandt andet ved at fremme nordiske grønne løsninger i resten af verden.

ET KONKURRENCEDYGTIGT NORDEN. *Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.*

I 2021-2024 vil Nordisk Ministerråd især fokusere på at:

6. støtte op om viden og innovation og gøre det enklere for virksomheder i hele Norden fuldt ud at udnytte de udviklingsmuligheder, som den grønne, teknologiske og digitale omstilling og den voksende bioøkonomi skaber
7. udvikle kompetence og velfungerende arbejdsmarkeder, som imødekommer de krav, som den grønne omstilling og den digitale udvikling stiller, og som støtter op om den frie bevægelighed i Norden
8. udnytte digitalisering og uddannelse til at knytte Norden endnu tættere sammen.

ET SOCIALT BÆREDYGTIGT NORDEN. *Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.*

I 2021-2024 vil Nordisk Ministerråd især fokusere på at:

9. bidrage til god, ligestillet og tryk sundhed og velfærd for alle
10. arbejde for, at vi får alle borgere i Norden med i den grønne omstilling og den digitale udvikling, udnytte potentialerne og modvirke, at kløfterne i samfundet vokser som følge af transformationen
11. give de nordiske civilsamfund, og især børn og unge, en styrket stemme og involvering i det nordiske samarbejde og øge deres kendskab til nabolandenes sprog og kultur
12. opretholde tilliden og sammenhængskraften i Norden, de fælles værdier og det nordiske fællesskab med fokus på kultur, demokrati, ligestilling, inklusion, ikke-diskriminering og ytringsfrihed.

Vores vision 2030

Et **konkurrencedygtigt** Norden

Sammen vill vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.

**Norden skal blive
verdens mest
bæredygtige og
integrerede
region**

Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi.

Et **socialt bæredygtigt** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.

2. Indledning

2.1 Generelt om samarbejdet i justitssektoren

Samarbejdet bygger på de overordnede principper i Helsingforsaftalen og statsministrenes vision for det nordiske samarbejde.

I justitssamarbejdet prioriteres sager, hvor der kan opnås nordisk nytte. Dette indebærer, at der lægges vægt på, om der gennem fælles eller ensartede nordiske aktiviteter og løsninger, så som forskning, kan opnås bedre resultater, end hvis det samme foregår i nationalt regi. Det indebærer videre, at der lægges vægt på, at nordisk kompetence styrkes og at kontakter og forbindelser mellem de nordiske lande forbedres.

Samarbejdet har et særskilt fokus på de grundlæggende forudsætninger for at opretholde demokrati, tillid og sammenhold i Norden.

Kriminalitet kender ingen grænser, hverken i den fysiske eller den digitale verden. Den grænseoverskridende kriminalitet udgør en fælles udfordring for de nordiske lande. Et øget nordisk politisamarbejde for at forebygge og bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet er derfor et prioriteret område inden for samarbejdet i justitssektoren.

Radikalisering og voldsparat ekstremisme er også udfordringer, som deles af de nordiske lande, og som kan udgøre en trussel mod demokrati og sammenhængskraften i Norden. I justitssektoren samarbejder landene for at skabe en øget viden for at kunne forebygge og bekæmpe disse fænomener.

Digitaliseringen kan øge tilgængeligheden og effektiviteten i den offentlige forvaltning og domstolene. Denne udvikling er særlig blevet aktualiseret på grund af de restriktioner, som blev indført i de nordiske lande under coronapandemien. Digitaliseringen af den offentlige sektor indebærer dog udfordringer, som berører retssikkerheden for individer og virksomheder. Dette er et område, hvor udveksling af viden mellem de nordiske lande har stor betydning, og det er også værdifuldt at kigge på lande udenfor Norden så som de baltiske lande.

Forskelle i de nordiske landes lovgivning, som påvirker familier og erhvervsliv, påvirker også den fri bevægelighed inden for Norden. Justitssektorens arbejde for at fremme nordisk retsenhed, bl.a. i forbindelse med gennemførelse af EU/EØS-retsakter i de nordiske lande, er derfor vigtigt for at modvirke grænsehindre.

Samarbejdet i justitssektoren bidrager endvidere til at styrke arbejdet mod diskriminering og at værne om grundlæggende rettigheder, herunder ligestilling mellem kvinder og mænd, børn og unges rettigheder, rettigheder for personer med

funktionsnedsættelser og LGBTQI+-personer.

2.2 Samarbejdsområder

Justitssektorens samarbejdsområder omfatter de sagsområder, som i de fleste nordiske lande henhører under justitsdepartementerne.

Justitssektoren arbejder med områder inden for det offentligretlige område, blandt andet strafferet og procesret, domstolssystemet, kriminalitets- og terrorforebyggelse, beskyttelse af ofre, politisamarbejde og spørgsmål om asyl, immigration, diskrimination, grundlæggende rettigheder og menneskerettigheder. Også andre offentligretlige områder såsom forvaltningsret, offentlighedens ret til aktindsigt og lovgivningen angående persondatabeskyttelse indgår i justitssektorens samarbejdsområder.

Justitssektoren arbejder endvidere med områder indenfor privatretten, såsom familieret, formue- og aftaleret samt forbrugerret.

2.3 Samarbejdsprogrammets gyldighedsperiode

Dette samarbejdsprogram, som i første omgang gjaldt for 2019-2022, blev besluttet af de nordiske ministerråd på justitsområdet den 10. januar 2019. Det videreføres således, at det også gælder for 2023-2024. Samarbejdsprogrammet efter 2024 vil blive baseret på den handlingsplan for "[Vores Vision 2030 for Nordisk Ministerråd](#)", som kommer til at gælde efter 2024.

3. Prioriteringer

Samarbejdet i justitssektoren fokuserer på de tre strategiske indsatsområder "Sikring af retssikkerheden", "Nordisk retsenhed og nytte" og "Forebyggelse af kriminalitet". Indenfor rammerne af disse indsatsområder bidrager justitssektoren til opnåelsen af de strategiske prioriteringer om et "Konkurrencedygtigt Norden" og et Socialt bæredygtigt Norden", som indgår i "Vores vision 2030" for Nordisk Ministerråd.

3.1 Konkurrencedygtigt Norden

3.1.1 Nordisk retsenhed og nytte

Justitssektorens arbejde for at fremme nordisk retsenhed og nordisk nytte bidrager til at opretholde den frie bevægelighed og modvirke og undgå, at der opstår grænsehindre som følge af forskelle mellem landenes lovgivning. Dette er et arbejde, som indgår under mål nr. 7 i handlingsplanen for "Vores vision 2030".

Helsingforsaftalen sigter mod indbyrdes samordning på justitsområdet. Dette indebærer imidlertid ikke nødvendigvis, at lovgivningen skal være identisk. Nordisk retsenhed omfatter også opnåelse af en fælles struktur og fælles bærende retslige principper for lovgivningen. Behovet, omfanget og karakteren af justitssamarbejdet varierer på de forskellige retsområder.

Om det retslige samarbejde fastsætter Helsingforsaftalen blandt andet følgende:

Artikel 4

De kontraherende parter skal fortsætte lovgivningssamarbejdet med henblik på at opnå den størst mulige overensstemmelse på privatrechts område.

Artikel 5

De kontraherende parter bør tilstræbe ensartede bestemmelser om forbrydelser og strafferetlige retsfølger. Med hensyn til forbrydelser, der er begået i et nordisk land, bør efterforskning og strafforfølgning i videst mulig udstrækning kunne finde sted også i et andet nordisk land.

En vigtig målsætning for justitssamarbejdet er, at landenes lovgivning og anden regulering har et indhold og en udformning, som er tilgængelig for borgerne, samt at borgere og virksomheder kan bevæge sig frit over grænserne i Norden uden unødige grænsehindre. Det påhviler landene i så høj grad som muligt at sikre, at ny lovgivning ikke medfører nye grænsehindre. Eksempelvis bør det ved gennemførelse af EU/EØS-regulering og andre internationale forpligtelser i særlig

grad tilstræbes, at der opnås retsenhed for at undgå, at der skabes nye grænsehindringer.

I det lovforberedende arbejde bør landene således, når det er relevant, indhente information om tilsvarende lovgivning i de øvrige nordiske lande, og for at bidrage til kendskabet til nordisk lovgivning, som er en forudsætning for nordisk retsenhed, bør lovforslag, når det er relevant, indeholde en redegørelse for tilsvarende lovgivning i de øvrige nordiske lande.

3.2 Socialt holdbart Norden

3.2.1 Sikring af retssikkerheden

Det nordiske samarbejde inden for justitssektoren skal bidrage til at sikre de demokratiske beslutningsprocesser i de nordiske lande og til at varetage retssikkerheden for borgere og virksomheder. Dette vil opretholde tilliden, sammenhængskraften og de fælles værdier i Norden. Et arbejde, som indgår under mål nr. 12 i handlingsplanen for "Vores vision 2030".

Indenfor rammerne af disse strategiske indsatsområder prioriterer justitssektoren at værne om retssikkerheden for borgere og virksomheder, bl.a. i forbindelse med digitaliseringen af den offentlige sektor.

I perioden 2021-2024 gennemfører justitssektoren et tværsektorielt projekt sammen med MR-Digital, som skal undersøge spørgsmålet om retssikkerhed for borgere og virksomheder i Norden, når den offentlige sektor digitaliseres.

3.2.2 Forebyggelse af kriminalitet

Kriminalitet og terror skaber utryghed og splid i samfundet. Justitssektorens kriminalitetsforebyggende arbejde udgør derfor en vigtig del af det nordiske arbejde for at styrke tilliden, sammenhængskraften og de fælles værdier i de nordiske lande, hvilket indgår under mål nr. 12 i handlingsplanen for "Vores vision 2030".

De nordiske lande står på mange områder over for de samme udfordringer, for så vidt angår forebyggelse af kriminalitet og terror, som ikke sjældent har en grænseoverskridende karakter. Det samme gælder, hvad angår bekæmpelse af menneskehandel, seksuelle overgreb mod personer på internettet samt andre seksuelle forbrydelser.

Et tæt nordisk samarbejde er derfor af stor betydning for de nordiske landes mulighed for at håndtere disse udfordringer i fremtiden.

Det gælder bl.a. et nordisk politisamarbejde, men også udveksling af viden om lovgivningsinitiativer, samt finansiering af udredninger inden for de områder, som sektoren arbejder med.

Samarbejdet skal forbedre kontakten og forbindelserne mellem de nordiske lande, og bidrage til at styrke landenes kompetencer inden for aktuelle områder. Som et konkret eksempel kan nævnes, at sektoren i flere år har beskæftiget sig med at bekæmpe seksuelle overgreb mod børn.

3.2.3 Nordisk retsenhed og nytte

Justitssektorens arbejde for fremme nordisk retsenhed og nordisk nytte, som det er beskrevet ovenfor under punkt 3.1, bidrager også til at skabe til et socialt bæredygtigt Norden og bidrager til at opfylde mål nr. 12 i handlingsplanen for "Vores vision 2030", bl.a. indenfor familieretten.

4. Samarbejde om EU/EØS-sager og med andre internationale aktører

4.1 Samarbejde om EU/EØS-sager

Justitssamarbejdet samarbejder om at vurdere konsekvenserne af EU/EØS-retsakter så tidligt som muligt i EU's beslutningsproces. De vigtigste forslag til EU/EØS-retsakter gennemgås efter behov af embedsmandskomiteén for at se, om der er grundlag for nordiske drøftelser i forbindelse med en retsakts udarbejdelse eller ved implementering af retsakten i national lovgivning.

Ved gennemførelse af EU/EØS-retsakter kan man benytte sig af muligheden for erfaringsudveksling og arbejdsbesparelser fx ved fælles udredninger. Det uformelle samarbejde mellem embedsmænd og myndigheder bør fastholdes og udvikles.

Det er ikke nødvendigt, at der vælges de samme lovgivningsmæssige løsninger i samtlige nordiske lande, men det har betydning, at der er enighed om forståelsen og fortolkningen af de pågældende fællesskabsretsakter i de nordiske lande.

4.2 Samarbejde i andre internationale fora

Det indgår i det nordiske justitssamarbejde at fremme nordiske kontakter, diskussioner og efter behov samordning på embedsmandsniveau og på politisk niveau i forbindelse med forhandlinger i andre internationale fora, eksempelvis FN og Europarådet.

I det nordiske samarbejde inden for justitssektoren indgår også et samarbejde i forbindelse med udpegning af repræsentanter i internationale organer, når det ikke er muligt for alle nordiske lande at være repræsenteret samtidig.

5. Samarbejdets organisation

5.1 Justitsministerrådet og embedsmandskomiteén

Justitsministrene (MR-JUST) har det overordnede ansvar for samarbejdet. På deres årlige møde behandler ministrene politisk aktuelle sager af fælles nordisk interesse med henblik på at indlede et nordisk samarbejde inden for nye retslige områder eller med henblik på i øvrigt at finde fælles nordiske løsninger.

Nordisk embedsmandskomiteé for justitssamarbejdet (EK-JUST) består af ledende embedsmænd med ansvar for justits- og lovgivningsspørgsmål i de nordiske justitsministerier. Komiteén forbereder og følger op på justitsministrenes årlige møde. Komiteén initierer endvidere nye projekter. Ved møderne i embedsmandskomiteén udveksler landene desuden information om ny lovgivning, retspraksis og andre aktuelle retslige spørgsmål.

Justitsministrene eller embedsmandskomiteén har mulighed for at beslutte at nedsætte faste eller ad hoc arbejdsgrupper inden for særlige områder. I sådanne tilfælde udarbejder embedsmandskomiteén et mandat og træffer afgørelse om eventuelt budget for sådanne arbejdsgrupper.

Embedsmandskomiteén samarbejder desuden med Nordisk Ministerråds andre embedsmandskomiteer.

5.2 Formandskabet

Det kommende formandskabsland præsenterer senest på embedsmandskomiteéns 3. møde i året før formandskabsperioden sine foreløbige planer for aktiviteter og initiativer for justitssektoren i formandskabsperioden med henblik på en drøftelse i embedsmandskomiteén.

Det kommende formandskabsland præsenterer i den forbindelse også, hvilke projekter, seminarer, udredninger m.v. der agtes gennemført og de tilhørende økonomiske rammer.

5.3 Budget

På det 1. årlige møde i embedsmandskomiteén drøftes det efterfølgende kalenderårs budget, herunder mål med tilhørende aktiviteter, der ønskes prioriteret.

Embedsmandskomiteéns drøftelser af budgettet skal være afsluttet i så god tid, at resultatet heraf kan indgå i Nordisk Ministerråds generalsekretærs forberedelse af et samlet budgetforslag for Nordisk Ministerråd.

5.4 Anvendelse af projektmidler

Justitsministrene eller embedsmandskomitéen kan inden for den årlige budgetramme støtte finansieringen af konferencer, seminarer, forskning, studier m.v. af særlig relevans for justitssektoren.

Embedsmandskomitéen følger de overordnede retningslinjer for anvendelse af Ministerrådet projektbudget.

Efter ansøgning kan der bevilges midler til eksterne projekter, såfremt bl.a. kriteriet om "nordisk nytte" er opfyldt.

Herudover har embedsmandskomitéen besluttet at reservere midler til aktiviteter inden for rammerne af samarbejdet med Estland, Letland og Litauen, se nedenfor under punkt 5.6.

Nordisk Ministerråds standardvilkår for projektkontrakter finder anvendelse ved justitssamarbejdets anvendelse af projektmidler.

Rapportering af resultater og effekter af projekter sker ved hjælp af ministerrådets skema for statusrapportering. Endvidere bliver aktører, der modtager midler fra sektoren til projekter og andre initiativer, anmodet om at indlevere en kort beskrivelse af resultatet og effekterne af disse initiativer.

I det omfang, det er relevant, fremlægges resultaterne af arbejdet for justitsministrene på det årlige justitsministtermøde.

5.5 Dialog med Nordisk Råd

De nordiske justitsministre søger dialog med Nordisk Råd i spørgsmål af fælles interesse, herunder i forbindelse med udarbejdelse og revidering af samarbejdsprogrammet.

5.6 Samarbejde med de baltiske stater

De nordiske justitsministre mødes med deres kolleger fra Estland, Letland og Litauen mindst hvert andet år. Der er nedsat en kontaktgruppe (Nordic Baltic Contact Group) bestående af embedsmænd, som mødes efter behov, men mindst en gang om året, og som har sit eget mandat. Ordførerskabet roterer mellem landene, og sekretariatsfunktionen varetages af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Samarbejdet bygger på en opfattelse af, at et tæt regionalt samarbejde er vigtigt indenfor EU og i forhold til tredjelande.

5.7 Andet nordisk retligt samarbejde

I justitssektoren er der tre arbejdsgrupper, der består af embedsmænd fra de

nordiske lande, som behandler henholdsvis familieretslige og strafferetslige spørgsmål samt spørgsmålet om bekæmpelse af menneskehandel.

Arbejdsgrupperne kan søge EK-JUST om midler til at afholde møder og rapporterer, hvis det er relevant, fra møderne.

Udover det nordiske samarbejde i Nordiske Ministerråd foregår der et løbende praktisk samarbejde inden for hele justitssektoren.

5.8 Håndtering af tværgående strategier

Det er besluttet i Nordisk ministerråd, at ligestillingshensyn, et hensyn til børn og unges rettigheder og et holdbarhedsperspektiv skal integreres i al ministerrådets arbejde. Dette indebærer bl.a., at disse perspektiver skal indgå i vurderingen af ansøgninger om tildeling af projektmidler.

5.8.1 FN's Agenda 2030 og holdbarhedsperspektivet

Sektoren vil tilstræbe, hvor det er relevant og kan skabe en merværdi, at alle projekter eller initiativer, som sektoren støtter, knytter an til at opfylde et af målene i FN's Agenda 2030, herunder mål 16 om fred, retfærdighed og stærke institutioner, hvor alle gives adgang til retssikkerhed.

5.8.2 Ligestillingsperspektivet

De områder, som sektoren prioriterer inden for rammerne af samarbejdsprogrammet, har i mange tilfælde et tydeligt ligestillingsperspektiv. Som et konkret eksempel kan nævnets sektorens arbejde med bekæmpelse af seksuelle forbrydelser og menneskehandel. Ligestillingsperspektivet er også et vigtigt aspekt i arbejdet med familieretslige spørgsmål, som henhører under sektoren.

5.8.3 Børn og unges rettigheder

Børn og ungeperspektivet indgår både i spørgsmål, som berører kriminalitetsbekæmpelse og forebyggelse af forbrydelser som for eksempel seksuelle overgreb på internettet. Endvidere indgår det i familieretslige spørgsmål, hvor hensynet til barnets tarv er af central betydning.

6. Samarbejdsprogrammets evaluering

Dette samarbejdsprogram skal evalueres senest i 2024 og i forhold til det handlingsprogram, som gælder for "Vores Vision 2030" efter 2024.

Om denne publikation

Nordisk samarbejdsprogram for justitssektoren 2023-2024

PolitikNord 2023:702

ISBN 978-92-893-7485-9 PDF

ISBN 978-92-893-7486-6 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2023-702>

© Nordisk Ministerråd 2023

Publicerad 6.2.2023

Forsidefoto: Clark/Unsplash.com

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer